

**İkrazatçıların /
Tefecilerin İcrada
Elde Ettikleri
Faizlerin Durumu
ve 104 No.lu GV
Tebliğinin
Temerrüt Faiziyle
İlgili Bölümünün
Uygulanıp
Uygulanamaya-
cağı**

Hazırlayan
Ahmet KALELİOĞLU
Vergi Denetmeni

8.7.1972 tarihinde yayınlanan 104 sayılı gelir vergisi tebliğinde, ikrazatçılık faaliyetine dönük olarak açıklamalar yapılmıştır.

Tebliğin "İkrazatçılıkta Vergiyi Doğuran Olay" başlıklı 2. bölümünde, faizin ikraz işleminin yapıldığı anda doğduğu, vade bitiminde borç ödenmemiş ve icraya başvurulmuş ise peşin tahakkuk ettirilen faiz gelirin dışında herhangi bir gelirden söz edilemeyeceği belirtilmektedir.

Aynı tebliğin, "Temerrüt Faizleri" başlıklı 6. bölümü aşağıya aynen alınmıştır.

"Temerrüt faizi, borçlunun borcunu ödememesi halinde, normal faiz dışında ödemeye mecbur olduğu faizdir.

Borçlar Kanununun 103 üncü maddesinde, "Bir miktar paranın tediyesinden temerrüt eden borçlu mukavele ile daha az bir faiz tayin edilmiş olsa bile, geçmiş günler için seneyi yüzde beş hesabile tediyesine mecburdur. Akidde doğrudan doğruya veya taksite rap-tedilmiş komisyon şeklinde yüzde beşten ziyade bir faiz şart edilmiş ise, bu faiz de temerrüt eden borçludan istenebilir" denilmektedir.

Bu hüküm gereğince, borç veren kimse borçlunun borcunu zamanında

ödememesi halinde, normal faiz dışında bir faiz daha talep edebilmektedir. Ortada alacaklı yönünden normal faiz dışında bir menfaat daha sağlanmakta ise de, temerrüt faizi 2279 sayılı Ödünç Para Verme İşleri Kanunun şümulüne giren bir muamele olmadığı cihetle, bunların vergi matrahı içinde mütalaa edilerek vergilendirilmesi düşünülemez."

Metinden, açıkça icrada elde edilen faizlerin ikrazatçılar / tefeciler için gelir sayılmayacağı anlaşılmakta, uygulamada bu şekilde sürdürülmektedir.

2279 sayılı Kanun, 30.9.1983 tarih ve 90 Sayılı Ödünç Para Verme İşleri Hakkında KHK ile kaldırılmıştır. (90 sayılı KHK'nin 17/3 bendi uyarınca KHK kanunlaşınca kadar 2279 sayılı kanunun ceza hükümlerini içeren 17 maddesi yürürlüktedir. KHK halen kanunlaşmamıştır.)

Öte yandan 4.12.1984 tarihli ve 3095 sayılı Kanuni Faiz ve Temerrüt Faizine İlişkin Kanun ile kanuni faiz ve temerrüt faizine ilişkin hükümler getirilmiş ve aynı kanunun "Kaldırılan ve Uygulanmayacak Hükümler" başlıklı 5. maddesinde Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununda kanuni faiz ve temerrüt faizi oranlarını belirleyen hükümlerin uygulanmayacağı belirtilmiştir.

3065 sayılı kanunun "Kanuni faiz" başlıklı 1. maddesinde, Borçlar Kanunu ve Türk Ticaret Kanununa göre faiz ödenmesi gereken hallerde, miktarı sözleşme ile tespit edilmemişse bu ödeme, yıllık, TCMB'nin önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli kredi işlemlerinde uyguladığı reeskont oranı üzerinden yapılacağına yer verilmiştir.

Aynı kanunun "Temerrüt faizi" başlıklı 2. maddesi aşağıya aynen alınmıştır.

Madde 2 - (Değişik: 15.12.1999 - 4489 md.)

Bir miktar paranın ödenmesinde temerrüde düşen borçlu, sözleşme ile aksi kararlaştırılmadıkça, geçmiş günler için 1 inci maddede belirlenen orana göre temerrüt faizi ödemeye mecburdur.

Türkiye Cumhuriyeti Merkez Bankasının önceki yılın 31 Aralık günü kısa vadeli avanslar için uyguladığı faiz oranı, yukarıda açıklanan miktardan fazla ise, arada sözleşme olmasa bile ticari işlerde temerrüt faizi bu oran üzerinden istenebilir. Söz konusu avans faiz oranı, 30 Haziran günü önceki yılın 31 Aralık günü uygulanan avans faiz oranından beş puan veya daha çok farklı ise yılın ikinci yarısında bu oran geçerli olur.

Temerrüt faizi miktarının sözleşmede kararlaştırılmamış olduğu hallerde, yukarıdaki fıkralarda öngörülen miktarın üstünde ise, temerrüt faizi, akdi faiz miktarından az olamaz.

İnceleme döneminde reeskont faiz ve avans faiz oranları aşağıdaki gibidir.

Baş. Dön.	Bitiş Dönem.	Reeskont Oranı	Avans Faiz Oranı
02.08.1997	29.12.1999	67	80
30.12.1999	16.05.2002	60	70
17.5.2002	Bugüne kadar	55	64

Öte yandan, icra dairelerindeki dosyalarının incelenmesinden, talep edilen faiz oranlarının alacaklı tarafından belirlendiği ve çoğunlukla ticari işlere uygulanan faiz oranlarının epey üzerinde faiz talep edildiği / uygulandığı görülmektedir.

Dolayısıyla tebliğin temerrüt faizleriyle ilgili açıklamaları hem kanuni dayanak yönünden, hem de fiili durum yönünden (faizlerin cari - ekonomik faiz olması gibi) dayanaksız kalmıştır.

Ancak, yeni düzenlemelerin nihayetinde eski düzenlemelerin yerine getirilmiş olduğu, söz konusu tebliğ düzenlemelerinin aynen sürmesi gerektiği öne sürülebilir.

104 seri no.lu tebliğ, 1972 yılında yayımlanmış olup, o güne kadar verilen, Danıştay kararlarının derlenip sistematığe bağlanmasıyla oluşturulmuştur. Ayrıca, tebliğin diğer bölümlerinde sürekli Danıştay Kararlarına atıfta bulunulmakta iken "Temerrüt faizi" bölümünde atıfta bulunulmamaktadır. Buradan o güne kadar düzenleme yönünde Danıştay Kararı olmadığı, bu bölümün, mevcut duruma göre, idari yorum olarak konulduğu anlaşılmaktadır.

Öte yandan ticari işlemlerde, vadesinde ödenmeyen alacaklar için vade farkı hesaplanması ticari yaşamın gereklerindendir ve çok yoğun olarak uygulanmaktadır. Vade farkı veya benzeri isimlerde hesaplanan bu tutarların alacaklı için gelir, borçlu için gider olduğu (Danıştay Kararları doğrultusunda) artık tartışmasız hale gelmiştir. Kaldı ki esas faaliyeti para ticareti olan ikrazatçıların / tefecilerin alacaklarına çok daha yüksek vade farkı talep etmeleri / uygulamaları faaliyetin gereğidir.

Yine, icra dairelerinde elde edilen faizler tebliğin çıktığı dönemdeki gibi alacaklıyı mağdur eden bir faiz oranı değil, piyasada geçerli faiz oranı ve / veya epey üzerindeki faiz oranlarıdır.

(Burada yanlış anlaşılmaya açık bir konuyu belirtmek gerekmektedir. Yukarıdaki faiz oranları, borcun vadesinde ödenmemesi halinde hangi faiz oranının uygulanacağı yolunda sözleşme yapılmamış ise geçerlidir. Sözleşme ile faiz oranı belirlenmiş ise sözleşmedeki oran geçerlidir. Ayrıca, tefecilik faaliyetiyle uğraşanların, önceden sözleşme olmasa dahi, vadesinde ödenmeyen alacakları için borçluya piyasa faiz oranlarının çok üzerinde faiz oranlarını kabul ettirdikleri ayrı bir gerçektir.)

Hatta bugünkü ortamda alacağın icra yoluyla tahsile konulması alacaklının tercih edeceği durum haline gelmiştir. (banka faiz oranlarının üzerinde faiz talep etme hakkı vermesi gibi.)

Dolayısıyla tebliğin ikrazatçıların / tefecilerin icra da elde ettikleri faizlerle ilgili açıklamaları, hem kanuni dayanakları, hem Danıştay Kararları, hem de zaman içinde gelişen vergi uygulamaları yönlerinden geçerliliğini yitirmiştir. Bu nedenlerle icra dairelerinde her aşamada elde edilen faiz, tazminat ve benzeri unsurların vergi matrahına (gelir/kurum, BSMV...) dahil edilmesi gerekir.

(İcra işlemlerinde uygulanan faiz, alacak belgesinin vade tarihinden icraya verildiği tarihe kadar hesaplanan faiz ve takibe alındığı günden ödeme tarihine kadar hesaplanan faiz olmak üzere iki aşamada oluşmakta, ayrıca sözleşmeye dayalı tazminat, özellikle çeklerde çek tazminatı, TTK'na göre tazminat vb. unsurlar ilave olarak talep edilmektedir.)

Kaynaklar

1. Borçlar Kanunu
2. 2279 Sayılı Kanun
3. 3065 Sayılı Kanun
4. 104 seri No.lu Gelir Vergisi Genel Tebliği.